

Valoriseren in Ecosystemen in de Praktijk

KNGF als casus

Annemieke Roobeek

Verzilveren van kennis voor de fysiopraktijk

Na de zoveelste onleesbare academische tekst van een nieuw protocol om behandelingen in de fysiotherapie van nieuwe kennis te voorzien, had Irma er genoeg van. Ze was een ervaren en gedreven fysiotherapeute die altijd in is voor iets nieuws voor haar praktijk. Of het nu om sportfysio gaat of om artrose of kindersport. Maar na het ontwarren van het protocol was ze er klaar mee. Waarom kunnen academici niet in heldere mensentaal opschrijven wat ze bedoelen? Waarom moet het zo ingewikkeld, terwijl we in de praktijk met die nieuwe kennis moeten werken? Zo kunnen we het de patiënten ook niet goed uitleggen.

Irma stond niet alleen in haar kritiek op de academische kringen die naar haar mening in hun eigen onderzoeksbubbel blijven. Bij de KNGF, het Koninklijk Genootschap voor Fysiotherapie, waren er meer leden die zich afvroegen of belangrijke academische kennisinzichten niet op een andere manier nuttig gemaakt kon worden. Als organisatie van 20.000 leden ging het bestuur van de KNGF constructief met dit verzoek om. Er zou meer gedaan moeten worden aan het valoriseren van kennis, ofwel het verzilveren van kennis voor de praktijk, zodat professionals en patiënten meer profijt zouden hebben bij waardevolle wetenschappelijke kennis.

Het project Valoriseren in Ecosystemen ging in de loop van 2016 van start. Gekozen werd voor netwerkend werken en horizontale aansturing. Er kwam een reeks interactieve sessies met hoogleraren, lectoren, ondernemers van praktijken, fysiotherapeuten en opleiders. De strategische dialoog leverde een schat aan informatie op die duidelijk maakte waar de behoefte van kennis voor de praktijk zat. Door netwerkend te werken onder leiding van Webbers van KNGF (dat zijn super connectoren) konden er in 2017 al op vijf plaatsen valorisatieprojecten rond artrose in de fysiopraktijk opgestart worden. Communicatie is drastisch veranderd. Begrijpelijke infographics en filmpjes in plaats van droge protocollen. Vervolgthema's kondigen zich al aan. Het enthousiasme is groot, want de relevantie van deze nieuwe manier van netwerkend samenwerken levert direct veel op voor de praktijk, de patiënten en niet in de laatste plaats ook weer de wetenschap.

Mijn zorgdroom: valoriseren loont om de zorgpraktijk te verbeteren.

Prof. dr. Annemieke Roobeek gaf met MeetingMoreMinds leiding aan het traject Valoriserend Netwerken in Ecosystemen bij KNGF (2016-2017).

Valoriseren in ecosystemen: verzilveren van kennis in de fysiotherapie

Trefwoorden: valoriseren, ecosystemen, netwerken en de rol van webbers

Door Annemieke Roobeek, Karin Heijblom en Wilma Hooijman

Karin Heijblom vervult de rol van webber en is bij KNGF Senior Beleidsmedewerker Kwaliteit, Vakinhoudelijke ontwikkeling, Programmamanager Waarde van Kennis

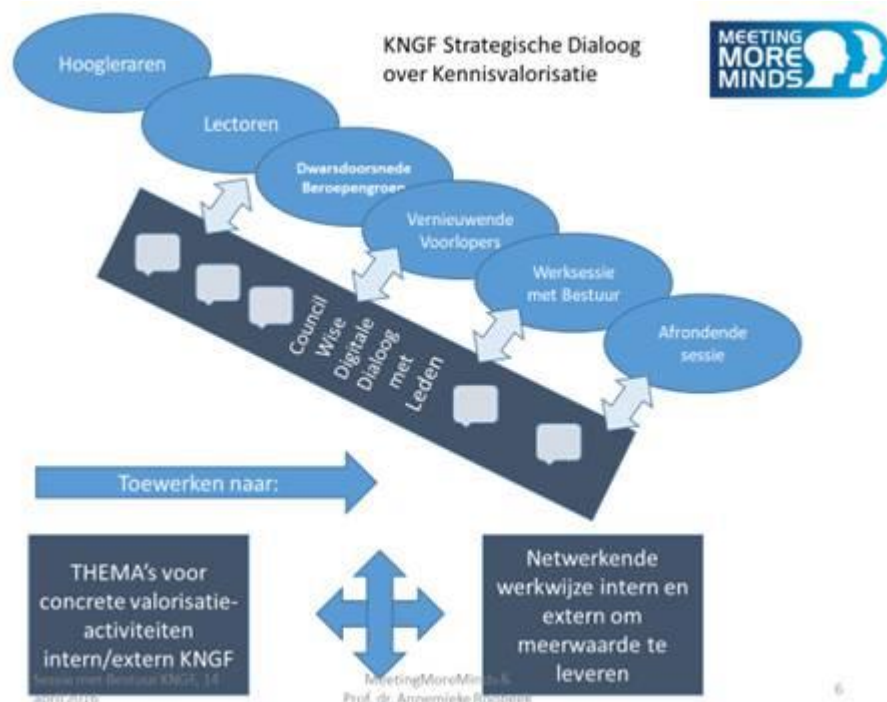
Wilma Hooijman vervult de rol van webber en is bij KNGF Senior Beleidsmedewerker Kwaliteit, Deskundigheid, Projectleider Kennisallianties stepped care artrose.

Valoriseren is het relevant maken van kennis voor de praktijk

Er ligt een schat aan wetenschappelijke kennis op de planken van bibliotheken en in de hoofden van wetenschappers. Valoriseren in de zin van vertaling van kennis uit laboratoria en universiteiten naar de praktijk is minder eenvoudig dan gedacht. De roep om valoriseren wordt wel steeds luider. Professionals in de praktijk willen zien waar onderzoeksgeld aan besteed wordt en wat ermee gedaan kan worden om behandelingen te verbeteren en patiënten te voorzien van toegepaste kennis. Het KNGF (Koninklijk Genootschap voor Fysiotherapie) luisterde naar haar leden, nam de uitdaging aan, startte 'Waarde van Kennis' als een interactief proces en doet nu actief aan valoriseren in ecosystemen.

Aanpak gestoeld op netwerkend werken en luisteren naar elkaar

Er is gekozen voor een procesaanpak die uit vijf strategische dialogen bestond en die gestoeld is op netwerkend werken tussen wetenschap, hoger beroepsonderwijs, praktijk, bestuur en stakeholders. Na de strategische dialogen is er met elkaar gewerkt aan een focusthema en is het ecosysteem daaromheen opgebouwd. Vervolgens zijn er 5 concrete praktijklocaties in en rondom Utrecht gekozen om valorisatie in de fysiotherapiepraktijk al netwerkend gestalte te geven.

Webbers zijn de bruggenbouwers tussen de academische kennis en de fysio-praktijk. De KNGF vervulde met de interne en externe webbers een intermediaire, verbindende en vertalende rol. De webbers zijn de spil in het proces en activeren het werkveld. Zij bevorderen door diverse personen en organisaties te verbinden een transformatie in de houding van 'tegen elkaar' naar 'met elkaar' om voor een gezamenlijk doel gaan. De deelnemers aan de dialogen en de betrokkenen in de valorisatiepraktijk hebben veel input geleverd, ook buiten de sessies. In het proces is aan de communicatie veel aandacht geschonken. Het is ook een leertraject voor de KNGF zelf om van zenden naar luisteren te gaan en de interactie op te zoeken. De strategische dialogen leverden in korte tijd een schat aan informatie op over de behoefte van kennis in de praktijk en wat de KNGF in een faciliterende en organiserende rol anders en beter kon doen om de kloof tussen wetenschap en praktijk te overbruggen. In die zin leverde het proces ook een extra legitimiteit voor de koepelorganisatie op. Door de hele KNGF-gemeenschap in het proces te betrekken en actief te luisteren en te communiceren, ontstond er enthousiasme en een groot draagvlak om valoriseren in ecosystemen in de praktijk te brengen.

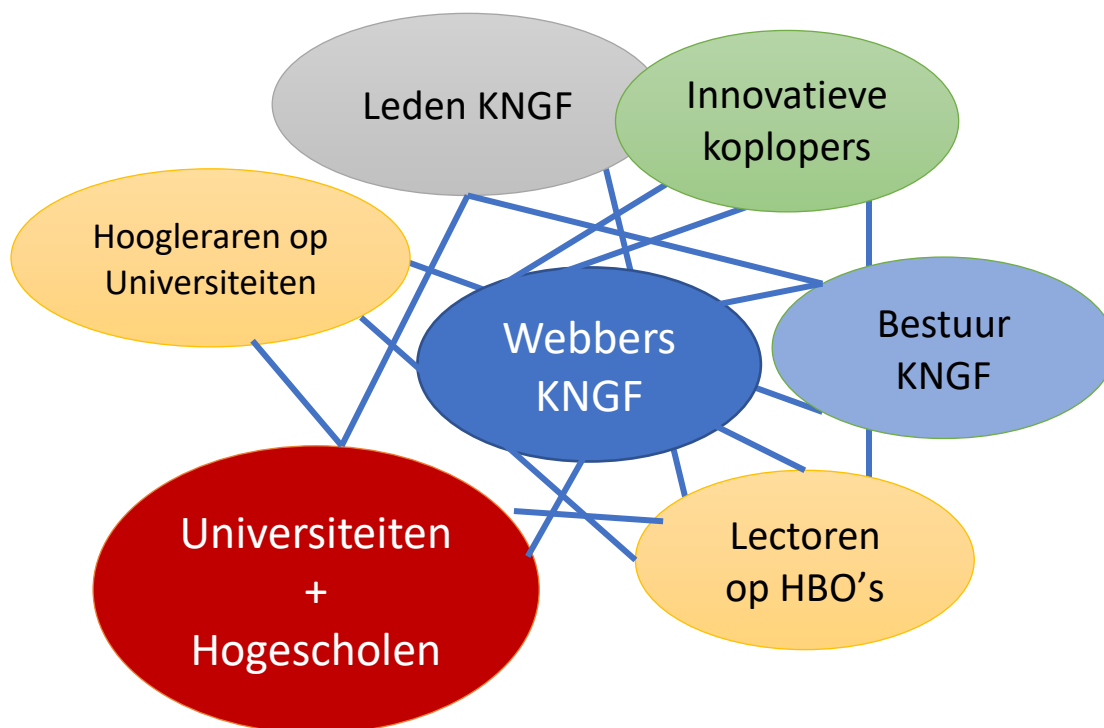
Valoriseren vereist een bredere blik

Academische kennis heeft een onbetwiste waarde op zichzelf. De KNGF investeert in de wetenschap en een wetenschappelijke raad ziet hierop toe. Kennis krijgt evenwel een meerwaarde als de praktijk, die er financieel aan bijdraagt via contributies van leden van koepelorganisaties, er ook iets concreet voor terugkrijgt en er iets mee kan doen. Al snel blijkt dan uit de dialogen dat er een kloof is. De academische wereld denkt vooral in geld voor onderzoeksprojecten en proefschriften op gespecialiseerde gebieden en de

fysiotherapeuten in de praktijk willen met name kennisnemen van inzichten die omgezet kunnen worden in verbeterde behandelingen en handige tools op gebieden waar veel patiënten wat aan hebben. Bij valoriseren komt meer kijken dan academische kennis toepassen in de praktijk, want de praktijk is complex en je bent afhankelijk van andere partijen, zoals bedrijven die (technische) tools kunnen ontwikkelen of dataruns kunnen uitvoeren om de effectiviteit van behandelingen te meten.

Valoriseren is combineren van inzichten uit meerdere kennisgebieden

Bij valoriseren gaat het om het combineren van inzichten uit diverse kennisvelden rond een gearticuleerde vraag uit de praktijk. Hoewel dat logisch lijkt, is het expliciet organiseren van valoriseren met diverse partijen noodzakelijk, omdat het niet binnen de universiteiten gebeurt en ook niet binnen de praktijken van fysiotherapeuten. De KNGF sprong in dit vacuüm door actief in te zetten op het organiseren een ecosysteem met diverse actoren en het uitvoeren van concrete pilots rondom het vraagstuk van artrose als onderdeel van het bredere thema mobiliteit. Daarmee ontstond een leerproces om de kloof te overbruggen van academische kennis naar de vragen uit de praktijk van KNGF-leden en hun patiënten. Valoriseren is naast onderwijs en onderzoek eigenlijk een extra dimensie in de ontwikkeling van de kennis. Dit levert zelf ook weer veel nieuwe inzichten op voor zowel de wetenschap als de praktijk, omdat kennis gevalideerd wordt in een interdisciplinaire en interactieve context waar onderzoekers en praktijkmensen direct elkaar bevragen en aan concrete behandelwijzen werken.

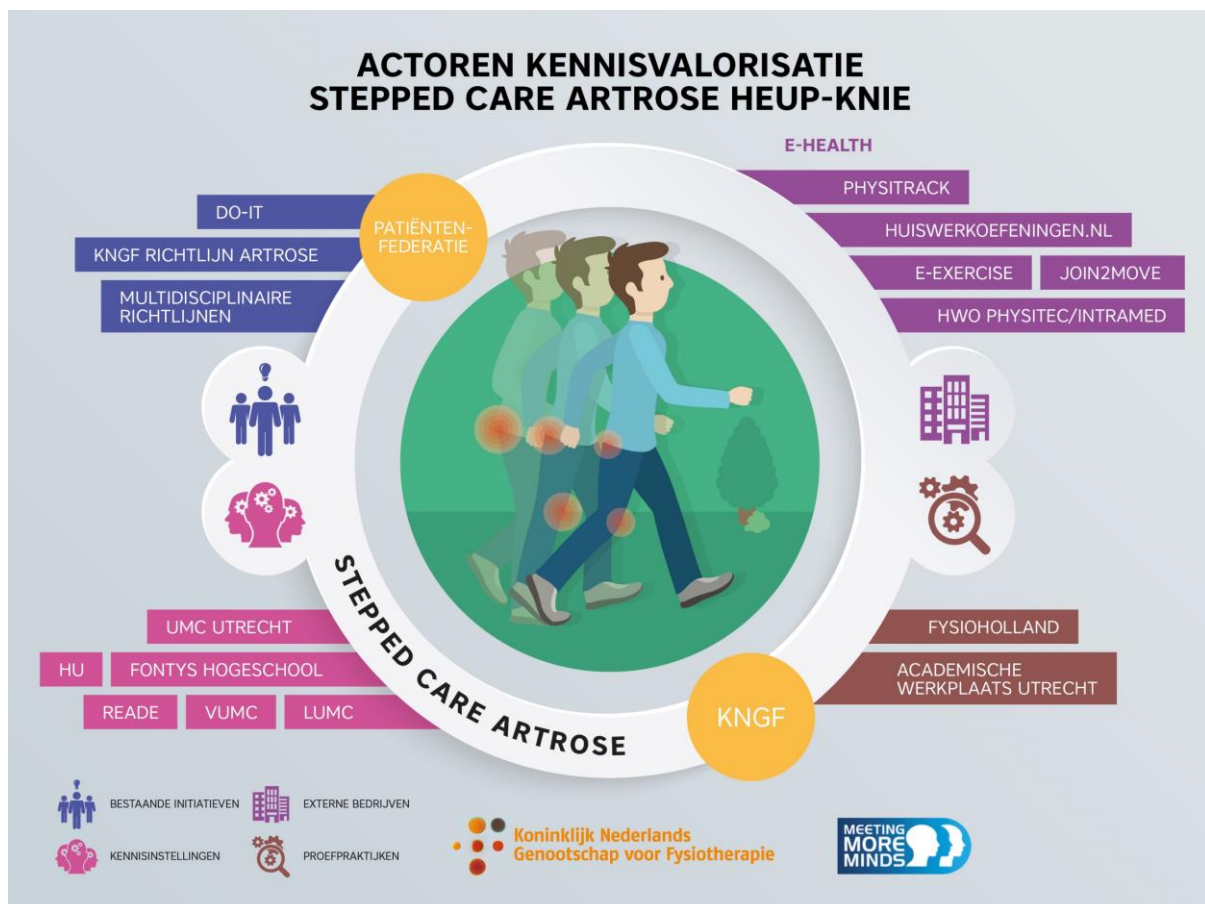
Valoriseren in ecosystemen rond thema's of focusgebieden.

Ecosystemen zijn te zien als netwerken van netwerken. Zij zijn per definitie cross-sectoraal, multi- en interdisciplinair en geven ruimte aan wetenschap, praktijk en stakeholders, van patiëntenverenigingen tot bedrijven. Ecosystemen zijn niet-exclusief en relevante actoren kunnen er gaande het proces ook bijgehaald worden. Valoriseren kent meerdere facetten en het is waardevol wanneer vanuit meerdere gezichtspunten naar de vertaling van

wetenschap in de praktijk gekeken wordt. Het verhoogt ook de betrokkenheid en de acceptatie van bewezen succesvolle behandelingen in de praktijk bij andere fysiotherapeuten. Vandaar dat valoriseren in een ecosysteem een ideale inbedding is om te exploreren welke kennis in welke vorm het beste toegepast kan worden in de praktijk. Uit de strategische dialogen kwamen waslijsten met onderwerpen naar boven, die uiteindelijk teruggebracht zijn naar een beperkt aantal thema's voor valorisatie. Focus is nodig, omdat het aandachtsveld bij KNGF al behoorlijk versnipperd was. Ook de fysiotherapie kent een groot aantal specialisatiegebieden. Gericht op een thema werken zou de leerervaringen uit de pilots ook ten goede komen en het opschalen naar landelijk niveau vereenvoudigen. Van de lange lijsten met onderwerpen zijn kortere lijsten gemaakt. Voor valorisatie zijn interdisciplinaire kenniscombinaties nodig rond concrete vraagstukken zoals artrose en mobiliteit, arbeid & gezondheid, zelfmanagement en technologie, of value-based management. Dit zijn allemaal onderwerpen die interdisciplinair zijn en waar diverse vakgebieden samenkomen. Tevens kwam naar voren dat er ook 'horizontale' onderwerpen zijn die van toepassing zijn op elk van de thema's. Dit is bijvoorbeeld het geval bij technologie, innovatie, effectiviteit, en integrale ketenzorg. Deze elementen komen terug in het ecosysteem dat rondom een valorisatiethema ontwikkeld wordt. Het geeft meteen aan hoe interdisciplinair en holistisch er gewerkt wordt bij valorisatie in ecosystemen. Met de focusgebieden ligt er een strategische valorisatie-agenda voor de komende jaren. Maar alle vier de thema's aanpakken was niet reëel en je moet ergens beginnen waar je met recht en reden de focus op kunt leggen.

Uit een gezamenlijke sessie van deelnemers uit de strategische dialogen is artrose gekozen als concreet thema binnen het grotere thema mobiliteit. Artrose is een veel voorkomende reumatische gewrichtsaandoening die naar schatting bij meer dan 1 miljoen Nederlanders voorkomt. Artrose kan in elk gewricht voorkomen, maar in de knie, heup en hand komt artrose het meeste voor. Het is daarmee een relevant thema voor een grote groep patiënten. Voor KNGF was artrose ook een relevant thema, omdat er een richtlijn voor artrose in de pijnpijn zat. Er waren tevens e-health applicaties voor handen die mogelijk maken om meteen blended care in te zetten in de valorisatieprojecten. De patiënt krijgt dan een behandeling in de fysio praktijk en via internet kan hij of zij thuis oefeningen doen, waardoor minder behandelingen nodig zijn en het helingsproces bespoedigt. Valoriseren doe je in de praktijk. Er waren voldoende 'vrijwilligers' die hun praktijk hiervoor aanmeldden. Rondom het thema artrose zijn fysiotherapie locaties gegroepeerd die kunnen dienen als valorisatie praktijken voor artrose, waarbij de Werkplaats in het UMC er een is naast de Werkplaats in het ziekenhuis in Leidsche Rijn en 3 fysiotherapie praktijken van FysioHolland. De praktijkkomsten voor het valorisatie proces zijn georganiseerd door een webberteam van KNGF, bestaande uit deskundigen op het gebied van fysiotherapie, communicatie, leerprogramma's voor de leden en de wetenschapsagenda. De webbers zijn tevens de schakel naar de directie en het bestuur van de KNGF en naar het Wetenschappelijk College van KNGF.

Kennis toepasbaar maken tijdens de praktijkbezoeken

Tijdens de praktijkbezoeken op deze locaties wordt de academische kennis toepasbaar gemaakt door de vragen die de fysiotherapeuten en deelnemers uit het onderwijsveld stellen. Deze laatste groep, docenten uit het hoger beroepsonderwijs, is van grote waarde gebleken, omdat zij van nature vragen stellen en kennis omzetten in praktisch handelen van hun studenten. Kennisdeling en kennisspreiding is hun wereld en zij blijken in het valorisatieproces uitermate nuttig te zijn. Uit de praktijkbezoeken komen ook nieuwe behandelwijzen en nieuwe producten voort. Dat gebeurt op een manier waarbij er complementair aan elkaar gewerkt wordt. De aloude terreinstrijd is daarmee verleden tijd. Academics zien in dat zij goed zijn in het verrichten van onderzoek, maar dat er anderen nodig zijn om die kennis toegankelijk en inpasbaar te maken in de fysiotherapiepraktijk. In dit proces nemen de webbers van KNGF een verbindende, intermediaire rol aan die nu de natuurlijke bruggen bouwt tussen de wereld van de wetenschap en de praktijk.

Het belang van visualisatie

Tijdens de strategische dialogen is er gecommuniceerd met grafisch materiaal. Het uittekenen van een ecosysteem maakt het meteen duidelijk wat ermee bedoeld wordt en het laat zien welke partijen rond een thema een bijdrage kunnen leveren. Door KNGF is deze draad verder opgepakt. De visualisaties in dit artikel zijn er een voorbeeld van. Men is echter verder gegaan en heeft gesteld dat er een andere vorm van communicatie nodig is om de valorisatie op te schalen en te versnellen. Daarbij is het toegankelijk maken van kennis van het grootste belang. Fysiotherapeuten zijn visueel ingesteld en daarom is er gezocht voor alternatieven voor de vaak droge teksten en lange pdf-bestanden waarin de richtlijnen zijn gegoten. Door deze richtlijnen nu visueel te maken in de vorm van filmpjes en factsheets is een grote hobbel genomen om nieuwe kennis makkelijker de praktijk in te krijgen. De factsheets zijn eenvoudig te lezen, toegankelijk door de plaatjes en de praktijkpersoon kan er meteen mee aan de slag. Het blijkt dat deze visuele middelen ook goed ingezet kunnen worden om patiënten uit te leggen wat er aan de hand is en wat de fysiotherapeut eraan kan doen.

Wat zijn de resultaten van het valoriseren in ecosystemen?

Valoriseren in ecosystemen maakt bij de betrokken partijen enthousiasme los voor de relevantie en effectiviteit van de fysiotherapie. In een concrete fysiotherapiepraktijk komt de behoefte aan gecombineerde kennis en inzichten beter naar boven dan in een laboratoriumsituatie op een wetenschappelijke afdeling. Dat wederzijdse inzicht is waardevol gebleken, omdat het vernieuwende fysiotherapeuten aanspoort om te articuleren waar zij kennisbehoefte aan hebben en het stimuleert wetenschappers om verder te kijken dan een specialistische onderzoekopgave. De patiënten zijn blij dat door visualisatie in factsheets en filmpjes veel duidelijker wordt wat er aan de hand is en wat er bijvoorbeeld aan artrose gedaan kan worden door de fysiotherapeut. De preventieve rol die de fysiotherapeut speelt tussen de 1^e en 2^e lijn wordt door de valorisatie versterkt. Dit levert uiteindelijk ook besparingen op in de uitgaven voor de zorg, want preventie kost minder dan opereren met nazorg. Valoriseren en netwerkend werken in ecosystemen loont en is geland als manier van werken. De webbers die de valorisatie rondom artrose begeleid hebben, kunnen hun kennis en ervaring met netwerken en het organiseren van ecosystemen ook

voor andere onderwerpen inzetten. Na de succesvolle pilots in 5 praktijken kan er nu landelijk opgeschaald worden. Daarmee is de kloof tussen wetenschap en de praktijk overbrugd.